

Теоретичний аналіз проблеми дозволяє зробити висновок, що оволодіння професійною термінологією майбутнього фахівця сприятиме кращому усвідомленню значущості професійно-термінологічної компетентності; оволодінню фаховою понятійно-термінологічною підсистемою; позитивно вплине на формування професійно-термінологічної грамотності студента як в усному, так і в писемному мовленні.

Список використаних джерел:

1. Богоявленский Д. Менчинская Н. Психология усвоения знаний в школе. Москва : Изд-во АПН РСФСР, 1959.
2. Вікторова Л.В. Про результати теоретико-експериментального дослідження щодо формування професійно-терміно-

- логічної компетентності у майбутніх фахівців-аграрників. IX МНПК «Гуманізм та освіта». Вінниця, 2008. С. 64.
3. Зимняя И.А. Психологические особенности восприятия лекции в аудитории. Москва : Знание, 1970. 30 с.
 4. Костюк Г.С. Избранные психологические труды. Москва : Педагогика, 1988. 304 с.
 5. Мозговий В.І. Українська мова у професійному спілкуванні навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 592 с.

The article deals with the theoretical foundations of the formation of terminological competence of future specialists.

Key words: terminological competence, professional culture, terminology, professional communication.

Отримано: 07.11.2018

УДК 364:613

М. Г. Буйняк, асистент

ДО ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті розкрито мету, завдання, принципи та послідовність проведення психолого-педагогічного вивчення дітей раннього віку з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: психолого-педагогічне вивчення, ранній вік, діти з особливими освітніми потребами.

Ранній вік дитини є визначальним для усього її подальшого розвитку, адже саме у період від народження до трьох років відбувається бурхливий розвиток нервової системи, активне становлення психічних та фізичних функцій. Особливе значення ранній вік має для дітей з особливими освітніми потребами. Ще Л.С. Виготським було сформульовано положення, що чим раніше створюються спеціальні умови для розвитку та виховання учнів, тим менше буде виникати вторинних та супутніх ускладнень і тим краще відбуватиметься процес соціалізації [1, с.42]. Саме тому, на сучасному етапі розвитку спеціальної освіти, все більшого значення набуває рання корекційна допомога дітям з особливими потребами.

Психолого-педагогічна допомога дітям раннього віку була об'єктом вивчення багатьох вчених у різних країнах світу: Т.А. Басілової, Д. Брікера, Е.А. Віннікової, О.А. Єкжанової, С.Н. Костроміної, М.П. Матвєєвої, С.П. Миронової, М. Пітерсі, Ю.А. Разенкової, В.М. Ремажевської, О.А. Стребелевої, Л.М. Шипіциної та ін. Усі дослідники наголошують на винятковій важливості означеної проблеми та зазначають, що головними умовами її успішного вирішення є злагоджена робота команди кваліфікованих фахівців, активне залучення батьків до роботи у команді та правильна послідовність роботи з дитиною.

Одним із перших завдань у системі ранньої корекційної допомоги є психолого-педагогічне вивчення дитини. Варто наголосити, що воно обов'язково має бути комплексним, тобто базуватися на єдності психолого-медико-педагогічної діагностики. О.А. Єкжанова і О.А. Стребелева підкреслюють, що психолого-педагогічна діагностика є відправною точкою корекційно-педагогічного впливу. Відповідно до аналізу результатів, отриманих в ході обстеження, розробляється індивідуальна корекційна програма, яка є невід'ємною частиною індивідуального освітнього маршруту кожної дитини [2, с.27].

Метою психолого-педагогічного вивчення дітей раннього віку є визначення відповідності психічного розвитку дитини нормативам віку і на основі цього оцінка необхідності корекційного впливу, встановлення його характеру й змісту.

Психолого-педагогічне вивчення дитини має бути послідовним і складатися з таких етапів:

1. Аналіз медичної картки дитини та збір анамнезу.
2. Дослідження актуального рівня психічного розвитку дитини та встановлення зони найближчого розвитку (формулювання мети діагностичної роботи; конкретизація мети за допомогою завдань; підбір методів та об'єктів для обстеження; визначення кількості та тривалості занять; проведення психолого-педагогічного вивчення дитини з обов'язковим залученням родини).
3. Підведення підсумків дослідження та визначення напрямків подальшої корекційно-розвивальної роботи.

Проведення психолого-педагогічного вивчення дитини повинно будуватися з урахуванням таких принципів:

1. Системність діагностики, виявлення структури дефекту дитини, виділення первинних і вторинних відхилень.
2. Спрямованість обстеження на діагностику не лише актуального рівня, а й на зону найближчого розвитку.
3. У процесі обстеження повинні виявлятися не лише недоліки психіки дитини, а й її збережені сторони.
4. Необхідно з'ясувати не лише зміст тих проблем, які є у дитини, а й ставлення батьків до них.
5. Орієнтація на провідну діяльність дитини та основні і психологічні новоутворення вікового періоду, в якому знаходиться дитина [3, с.21].

С.Н. Костроміна, М. Пітерсі, Р. Трилор наголошують, що результати обстеження дитини немовлячого та раннього віку значною мірою залежать від умов, в яких воно проводиться:

- передумовою для успішного обстеження є комфортний стан дитини – малюк здоровий, ситий, не хоче спати, нічим не роздратований, знаходиться у спокійному стані;
- час проведення обстеження добирається з врахуванням денного ритму дитини;
- кімната для обстеження повинна бути затишною, без відволікаючих подразників;
- обстеження краще проводити в декілька етапів короткими серіями;
- методики для обстеження мають бути різноманітними, порядок завдань – вільним, з орієнтацією на вік та інтенси-тети дитини;
- розпочинати і завершувати кожен етап обстеження слід успішним виконанням завдання, моделюючи для малюка ситуацію успіху;
- складні завдання варто поєднувати з легкими (це допоможе зняти напруження і забути про невдачі) [3, с.18].

Основними методами психолого-педагогічного вивчення дитини раннього віку є спостереження, гра та спеціальні експериментальні методики. Психолого-педагогічне обстеження має спрямовуватись на виявлення основних ліній розвитку дитини:

- соціальний розвиток – форми спілкування (вербальні, невербальні, вміння спілкуватись емоційно); способи засвоєння суспільного досвіду (спільні дії, вказівний жест, наслідування, дії за зразком і словесною інструкцією);
- фізичний розвиток – основні рухи, розвиток загальної та дрібної моторики;
- пізнавальний розвиток – сенсорний розвиток, форми мислення, уявлення про навколишню дійсність, розвиток мовлення; предметно-ігрові дії, передумови до продуктивних видів діяльності [1, с. 46].

Отже, психолого-педагогічне вивчення дітей раннього віку відіграє важливу роль у системі ранньої корекційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, адже від його результатів залежить визначення напрямків і методів роботи з дитиною та її подальший розвиток. Перспективними напрямками дослідження вважаємо розробку комплексу методик для психолого-педагогічного вивчення дітей раннього віку з різними нозологіями.

Список використаних джерел:

1. Миронова С.П. Методика корекційної роботи при порушеннях пізнавальної діяльності : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. 260 с.

2. Стребелева Е.А., Мишина Г.А., Разенкова Ю.А. Психолого-педагогическая диагностика детей раннего и дошкольного возраста : метод. пособие / под ред. Е.А. Стребелевой. Москва : Просвещение, 2004. 164 с.
3. Коса Е.К., Маруніч Л.А., Матвеева М.П. Психолого-педагогічні основи ранньої діагностики та корекції вад психофізичного розвитку / за заг. ред. В.М. Ремажевської. Львів : Апіорі. 2011. 91 с.

The article reveals the purpose, tasks, principles and sequence of realization of psychological and pedagogical study of children of early age with special educational needs.

Key words: psychological and pedagogical study, early age, children with special educational needs.

Отримано: 12.11.2018

УДК 37.013.42

Н. С. Гевчук, кандидат педагогічних наук

ВИКОРИСТАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОБОТІ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У статті проаналізовано загальні технології роботи фахівця соціальної сфери. Представлено аналіз основних понять, мету, об'єктів та суб'єктів діяльності.

Ключові слова: соціальна діагностика, соціальна профілактика, соціальна адаптація, соціальна реабілітація, консультування, соціальна терапія, посередництво, моделювання, проектування.

Діагностична функція є провідною у соціальній роботі як різновид професійної діяльності, спрямованої на забезпечення належного соціального, культурного та матеріального рівня життя членів суспільства та надання допомоги різним категоріям людей. Ще наприкінці XIX – поч. XX ст. родоначальник теорії соціальної роботи Мері Річмонд у своїй книзі «Соціальні діагнози» (1917 р.) докладно представила власний метод соціальної роботи. Найважливішим і головним компонентом у пій М. Річмонд вважала здатність у кожному конкретному випадку поставити соціальний діагноз, тобто провести оцінку, як особистості клієнта, так і його соціального оточення та взяти його результати діагностики за основу при визначенні методу допомоги [1, с.43].

Таким чином, *соціальну діагностику* будемо розглядати, як процес наукового виявлення та вивчення причинно-наслідкових зв'язків і взаємостосунків у суспільстві, що характеризують його соціально-економічний, культурно-правовий, морально-психологічний, медико-біологічний та санітарно-екологічний стани.

Ще одна загальна технологія у роботі фахівця соціальної сфери – це *соціальна профілактика* (грецьк. *prophylakticos* – запобіжний) – діяльність, спрямована на запобігання виникненню, поширенню чи загостренню негативних соціальних явищ та їх небезпечним наслідкам. Соціальна профілактика – це один із напрямків реалізації соціальної політики, який здійснюють шляхом прийняття відповідного законодавства, економічними заходами, діяльністю установ освіти, охорони здоров'я, соціальної роботи культури, правоохоронних органів, засобів масової інформації тощо. Метою соціальної профілактики є не тільки попередження проблем і негативних явищ, а й створення умов для повноцінного функціонування суспільства та життєдіяльності окремих осіб [3, с.76-77].

Соціальна реабілітація – комплекс заходів, спрямованих на поновлення зруйнованих або втрачених індивідом суспільних зв'язків і стосунків внаслідок порушень здоров'я зі стійким розладом функцій організму (інвалідність), зміна соціального статусу (літні громадяни, біженці, змушені переселенці, безробітні та ін.), девіантної поведінки особистості (неповнолітні, особи, що страждають на алкоголізм, токсикоманію і наркоманію, звільнилися із місць позбавлення свободи тощо). Метою соціальної реабілітації є поновлення соціального статусу особистості, забезпечення соціальної адаптації в суспільстві, досягнення матеріальної незалежності. Об'єктами соціальної реабілітації – групи людей, окремі категорії населення, що потребують соціальної допомоги (сім'ї, що опинилися у кризовій ситуації; неповнолітні громадяни; діти-інваліди та їхні батьки; діти-сироти; дорослі інваліди; люди похилого віку; підлітки з девіантною поведінкою; особи, що страждають на хронічний алкоголізм, вико-

ристовують наркотики і токсичні речовини; неповнолітні матері, жінки й діти, що підлягають насильству; безробітні; бездомні; біженці, мігранти тощо). Суб'єкти соціальної реабілітації – держава, громадські й суспільно-політичні об'єднання, фонди, конфесії, органи місцевого самоврядування, професіонали соціальної роботи [2, с.144].

Під *соціальною адаптацією* розуміється процес активного пристосування людини до нових для неї соціальних умов життєдіяльності шляхом активного їх засвоєння; вид взаємодії особистості чи соціальної групи з соціальним середовищем. У соціальній роботі для розробки ефективних технологій слід враховувати різні види соціальної адаптації. Повна соціальна адаптація включає фізіологічну, управлінську, економічну, педагогічну, психологічну і професійну адаптацію [1, с.14-15].

Соціальна терапія як певна технологія й форма втручання (інтервенції) у світ клієнта може бути розглянута як метод «лікування», що впливає на психічні й соматичні функції організму; як метод впливу, пов'язаний з навчанням і професійною орієнтацією; як інструмент соціального контролю; як засіб комунікації. У цілому методи соціальної (психологічної) терапії ґрунтуються на двох формах роботи – індивідуальній і груповій, кожна з яких передбачає певну технологію взаємодії між соціальним працівником (психосоціальним терапевтом) і клієнтом [3].

Консультування як технологічний спосіб вирішення соціальних завдань – це процедура, що часто використовується у соціальній роботі, в медичній, юридичній практиці спеціалістами різних напрямів з метою орієнтації громадян, окремих осіб, сімей, груп, общин шляхом порад, вказівок і забезпечення необхідною інформацією.

Незамінний інструментарій соціального передбачення, дослідження й розв'язання соціальних проблем досконалого типу – це *технологія соціального прогнозування*. Мета прогнозування – не просто передбачити ті чи інші явища майбутнього, а сприяти більш ефективному впливу на них у потрібному напрямку [1, с.48].

Моделювання як технологія соціального прогнозування – це дослідження об'єктів різної природи на їхніх аналогах (моделях) на рівні структур, функцій і результатів. Мета моделювання – відтворити дані, що оцінюють натуральні навантаження, хід роботи об'єкта, а також дослідити його внутрішні процеси. Потреба в моделюванні виникає у тому випадку, коли дослідження безпосередньо самого об'єкта неможливе, ускладнене, досить дороге або потребує надто тривалого часу, що якраз і відноситься до соціальних об'єктів, що представлені окремими людьми, соціальними групами, суспільством у цілому.

Проектування (від лат. *projetus* – кинутий вперед) – специфічна діяльність, результатом якої є науково-теоретично